

Viipurin tietä

Lähdemme kulkemaan Viipuriin johtavaa maantietä Räisälän kirkonmäeltä osuuskaupan luota. Seuraamme ensin tien vasempaa puolta ja sen taloja. Keski-Karjalan osuusliike toimi Honkalan talossa kylän keskustassa. Honkalassa oli myös myymälänhoitajan ja kauppa-apulaisen asunnot. Honkalan puistossa oli työväentalo. Tämä rakennus toimi takaisinvaltauksen jälkeen Marttamajana ja oli siten kirkonkylän ainoa ravintola.

Sitten tulemme Häklin Pekon mökille. Häklillä oli monta omenapuuta pihapiirissä sekä pieni navettarakennus. Joka vuosi navetan päätyyn ilmestyi nököttämään heinäpieles, johon oli varastoitu talven heinät lehmille. Pienen pellon jälkeen oli palanen metsää, hiekkakuoppa ja Simosten asuttama talo. Jälleen peltoa, sitten Pelkosten ja Vanhasten yhteinen asuintalo. Kaikki nämä talot — Häkliltä asti — sijaitsivat Räisälän kartanon mailla.

Vanhasten jälkeen tuli ensimmäinen tienhaara vasemmalle, joka johti Nänimäisille ja Rönöön. Kohta olikin kilometri täysi ja tästä lähti tienhaara Omenakorpeen. Sen tien varrella oli ensin Miilmannin maatila, jonka piharakennuksessa toimi limonaatitehdas. Omenakorvessa olivat myös Laukkasen Juhon ja Skaffarin Pekon talot Pessunalammen rannalla.

Tulemme sitten Kaasalaisen Varpun pienen mökin kohdalle, jossa hän asusti tyttärensä Eevan kanssa. Tästä eteenpäin mentäessä saavumme Ovaskan Antin talolle, Ristniityn peltojen reunalle.

Kulkiessamme eteenpäin noin kahden kilometrin matkan lähtee vasemmalle tiehaara, jonka lähetyvillä asui Oinosen Maria perheineen, Oinosen Matti perhekuntineen ja Jortikat. Näiltä seuduilta kulkivat lapset kirkonkylän kansakouluun koulumatkan ollessa 2-3 km. Sitten alkavat Kynsjärven salon metsät, joita yleisesti kutsuttiin Vilakkeen saloksi.

Täältä käännyimme takaisin kirkonkylää kohti tien vastakkaista reunaa seurailleen. Helisevän Näpinlahdessa oli useita taloja, joista käytiin kirkonkylän koulussa. Torkkelinmäen ja Ristniityn välillä oli paljon asutusta, jota tämän kirjoittaja tunsi vähemmän.

Päätien varrella näemme Äijön Matin ja Rakkolaisen Juhon talot. Koposen Väinö ja Anni asuivat Ristniityn laidassa. Anni Koponen kävi Alhotojan koulussa opettamassa kulkien päivittäisen matkansa Ruposen ruskeassa linja-autossa.

Sitten lähestymme sen ajan varsinaista taajamaa. Ensin Eemeli Hirvosen talo ja Pitkäsen Antin uudisrakennukset sekä Karilaisen Marian ynnä Tommisen Armaan ja Kaisan talot. Aivan metsän laidassa oli Poikselän Juhon mökki. Kopperoisen Jaakko oli ostanut talonsa Miitrein Tsurkalta ja korjannut sen tyydyttävään kuntoon. Pienen metsätaipaleen jälkeen näkyikin Nousiais-sepän talo ja pajarakennus, josta päivisin kuului alasimen ja vasaran kalke. Myös seuraava rakennus oli paja, Lindbergin omistama (entinen Koljosen paja). Tämä oli näistä pajarakennuksista vanhin.

Sitten tulemme Koljosen Iidan talon kohdalle. Pusan Toivo oli ostanut talonsa Pitkäsen Antilta ja rakennuttanut vehnämyllyn tontin takaosaan lähelle urheilukenttää. Vieressä oli Armisen Maijan talo, sen oli Juho Junna rakennuttanut. Kärkkäsen Einari omisti seuraavan talon, joka oli isäni Erkki Johannes Kuvajan työstämää. Laineen talo oli vuorostaan isoisäni Erik Kuvajan "käsiälaa" vuodelta 1930. Nyt siinä asuivat Eelis, Lauri ja Martta Laine.

Olemmekin jo Irja Kopra-Liimataisen kirjakauppatalossa, jossa tuoksuvat kirjat ja painomuste. Tämän kirjoittajalla on vieläkin tallessa muutama kirja, jotka ostin sieltä 40-luvulla.

Vartiosuoja oli Viipurin tien varren komein rakennus, joka tarjosi tilat moniin juhliin ja suojeluskunnan käyttöön. Räisälän Pamauksen voimistelu- ja urheiluseura pitivät Vartiosuojaa kokoon-tumis- ja harjoittelupaikkanaan.

Suutari Janne Kiurun talo oli punainen, Janne kuoli 1936 ja taloa piti sen jälkeen Maria poikien-
sa Maurin ja Niilon kanssa. Suutarina oli Poskiparran Tauno, jonka Kiurun Janne oli opettanut suu-
taroimaan. Suntion talossa asuivat Talven-heimot ja suntio Pekka Laukkanen. Hellin Talvenheimo
kävi opettamassa Rauhalan koulussa.

Räisälän liikkeen pari varastorakennusta ja komea liiketalo olivat sitten viimeiset rakennukset
tällä tieosuudella.

Viipurista tulevat linja-autot pysähtyivät aina Räisälän liikkeen ja osuuskaupan väliin, jossa oli
maantien levennys. Juuri tämä oli kirkonkylästä lähtevien maanteiden risteyskohta.

Viipurin tietä kulki suuri joukko kirkonkylän koululaisia tuttuun opinahjoomme. Mainitsen heistä
Hilda Forsbergin, Laura Torkkelin, Siiri Oinosen, Vieno Torkkelin, Matti ja Aini Laukkasen, Väinö
Rakkolaisen, Pauli Hanskin, Viljo Henttisen, Tyyne Skaffarin, Eero Oinosen, Aura, Aili ja Paavo
Nousiaisen, Kirsti ja muut Tonterit, Niilo Kiurun, Inkeri Armisen ym.

Tervehdin kaikkia muitakin koulutovereita.